

СВІТОВИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-2-10>
УДК 35.316

*Гринь Дмитро Володимирович,
аспірант
кафедри публічної політики
навчально-наукового інституту “Інститут державного управління”
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна*

e-mail: dvgrin@ukr.net <https://orcid.org/0000-0003-1687-6923>

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОШИРЕННЯ НЕДОСТОВІРНОЇ ІНФОРМАЦІЇ У МЕДІАПРОСТОРИ

Анотація. У статті досліджено, шляхом вивчення міжнародного досвіду, необхідність регулювання поширення інформації у медіапросторі. Обумовлена така необхідність безперервним інформаційним навантаженням суспільства. Громадяни дедалі більше активно використовують соціальні мережі, відеоплатформи та медіапростір як повноцінний засіб масової інформації, а інформацію, отриману таким шляхом розцінюють як правдиву. Визначено, що суспільний резонанс викликає інформація, яка стосується публічної особи, оскільки така інформація викликає суспільний інтерес, а якщо така інформація має негативний характер – викликає суспільний резонанс.

У процесі дослідження встановлено, що національні та європейські суди, розглядаючи справи про захист честі, гідності та ділової репутації відносно публічних осіб, напружували певні висновки, які є обов'язковими при розгляді аналогічних справ.

Встановлено, що особисті немайнові права публічної особи (до яких відносять право на повагу до честі, гідності та ділової репутації) - обмежено, але не виключено. З'ясовано, на прикладі таких держав як Німеччина, Норвегія, Франція та Швеція, що при регулюванні суспільних відносин існує практика виділення публічної особи як спеціального суб'єкта.

Досліджено проблематику потенціалу права на свободу вираження поглядів в умовах функціонування глобальної мережі Інтернет, разом з необхідністю вчасно врегулювати такі суспільні відносини в мережі Інтернет задля захисту права інших осіб на повагу до їх честі, гідності та ділової репутації.

Як цитувати: Гринь Д. В. Закордонний досвід державного регулювання поширення недостовірної інформації у медіапросторі. *Актуальні проблеми державного управління*. 2022. № 2 (61). С. 145–156. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-2-10>

In cites: Gryn, D.V. (2022). State regulation distribution of false information in the media space: foreign experience. *Pressing Problems of Public Administration*, 2 (61), 145–156. DOI: <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2022-2-10> [in Ukrainian].

З метою дослідження іноземного досвіду щодо боротьби з протидією поширення недостовірної інформації через мережу Інтернет, автором було проаналізовано досвід таких країн як Німеччина, Франція, Китай, Єгипет та Філіппіни. З'ясовано та встановлено важливість і необхідність контролю за дотриманням стандартів етики у мережі Інтернет в цілому та публічних осіб зокрема.

Були сформульовані рекомендації, щодо врегулювання суспільних відносин, задля зниження рівня поширення недостовірної інформації у медіапросторі відносно публічних осіб. З прийняттям відповідних законодавчих змін, проблематика поширення недостовірної інформації у медіапросторі відносно публічних осіб можуть бути комплексно вирішена, а відповідні відносини – вчасно врегульовані.

Ключові слова: захист честі, ділова репутація, дифамація, недостовірна інформація, дифамаційний контент, публічні особи, медіапростір.

Постановка проблеми. Наявна проблема фактичної відсутності можливості захисту свого права на повагу до честі, гідності та ділової репутації відносно публічних осіб набирає обертів та зазнає тенденції зростання через постійно зростаючий потік інформації у медіапросторі відносно публічних осіб. Оскільки пересічний громадянин не перевіряє інформацію на правдивість, а сприймає інфопривід як достовірну інформацію існує проблематика розповсюдження неправдивої інформації у медіапросторі. Таке положення речей без належного регулювання призводить до порушення прав людини та громадянина, прогалин у правовій системі, зниження рівня довіри до держави, державних службовців та публічних осіб на території України.

Виходячи з вищезазначеного, проблематика регулювання поширення недостовірної інформації вимагає наукового супроводу та відповідних наукових досліджень спрямованих на: правову організацію суспільних відносин, які виникають у медіапросторі; захисту прав публічних осіб на захист честі, гідності та ділової репутації; виконання Україною рекомендацій Європейського суду з прав людини; вчасне законодавче регулювання нових суспільних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика захисту честі, гідності та ділової репутації безпосередньо публічних осіб у медіапросторі посилює свою актуальність через безперервний зростаючий потік інформації. Можна констатувати факт недостатньої кількості комплексних досліджень з питання вітчизняного та закордонного досвіду регулювання поширення недостовірної інформації у медіапросторі. Однак, вагомий науковий внесок у питанні відповідальності за розповсюдження недостовірної інформації у тому числі й відносно публічних осіб у міжнародному законодавстві зробили такі науковці, як: О. Бандурка, В. Осадчий, О. Котуков, О. Петроє, П. Михайленко, В. Тацій, П. Рабінович, В. Сташис, А. Романова, П. Чернявський, І. Соколова та ін.

Мета статті. Наукове обґрунтування необхідності державного регулювання поширення недостовірної інформації відносно публічних осіб у медіапросторі спираючись на досвід країн світу.

Застосована методологія і методи. У процесі написання статті використовувались загальнонаукові методи та способи досліджень. Аналіз вітчизняної та міжнародної судової практики у справах про захист честі, гідності та ділової репутації публічних осіб, законодавства України та інших країн світу. При обґрунтуванні окремих положень дослідження, з'ясуванні сутності та змісту визначень, написання матеріалу в цілому автором використовувались методи аналізу, дедукції, узагальнення, об'єктивності, синтезу тощо.

Виклад основного матеріалу. Демократична держава насамперед відрізняється законодавчим закріпленням, дотриманням та захистом прав людини. Разом з цим, будь-яке право громадянина може та повинно бути обмежено для захисту прав інших людей.

Інтернет та засоби масової інформації є благом цивілізації та новий майданчик для реалізації прав кожної людини на свободу слова та отримання інформації. Окремим викликом кожній демократичній державі стає зловживання громадянами своїми правами та необхідність у державному регулюванні нових суспільних відносин.

Відмічаючи право на свободу вираження поглядів та право на отримання інформації в контексті державного регулювання, необхідно зазначити, що «неконтрольована інформація» може загрожувати як громадському порядку в цілому, так і окремій особистості. Поруч з правом однієї людини на свободу вираження своїх поглядів та правом на отримання інформації стоїть право іншої особистості на недоторканність приватного життя та право на повагу до її честі, гідності та ділової репутації. Ніяким з цих прав не можна нівелювати, оскільки зазначені права всесвітньо визнані та є невідчужуваними відносно кожної особистості.

Систематичне порушення вищезазначених прав призвело до появи терміну «дифамація». Так, термін «дифамація» використовує Європейський суд з прав людини в пошуках балансу між гідністю та свободою слова.

Юридична енциклопедія зазначає термін дифамація як публічне поширення дійсних або вигаданих відомостей, які принижують честь, гідність та ділову репутацію громадянина чи організації, зганьблення у пресі з метою вплинути на виконання ними своїх обов'язків [22].

Разом з цим термін «дифамація» використовують як узагальнений щодо порушення права на повагу, честь та ділову репутацію. У сучасній науковій літературі авторами використовують термін «дифамація» як синонім терміну «наклеп», «образа», «поширення недостовірної інформації». Науковці по-різному трактують термін «дифамація». Далі, В. Гончаренко визначає опублікування достовірних відомостей, що ганьблять честь, гідність та ділову репутацію особи або організації - терміном «дифамація» [13].

Автор під поняттям «дифамація» має на увазі поширення недостовірних відомостей, в тому числі й про приватне життя.

Останнім часом спостерігається, як новини або інші інформаційні поводи в мережі Інтернет переростають у дифамаційні спори відносно саме публічних осіб. Здебільшого це обумовлено збільшенням потоку інформації, зменшенням ціни на створення та розміщення контенту, бажанням підняти особисту популярність, оскільки оприлюднення дифамаційного контенту відносно публічних осіб є інформацією, що становить суспільний інтерес, відповідно попит та реакція на таку інформацію буде більшим та матиме суспільний резонанс.

Інформація з засобів масової інформації та соціальних мереж Інтернету є транспарентною та перевіряється, але урахувавши зростаючий об'єм потоку інформації в мережі Інтернет у пересічного громадянина немає зацікавленості перевіряти на хибність інформацію, яка стосується публічної особи. Через невеликий ліміт довіри громадян до публічних осіб, негативна інформація відносно них сприймається як вірна та аксіоматична.

Чи є розміщена інформація відносно публічної особи саме недостовірною вирішує суд у кожному випадку окремо. У попередніх дослідженнях автора було встановлено, що публічні особи фактично позбавлені можливості захистити своє право на повагу до їх честі, гідності та ділової репутації.

Через специфічну категорію термінів «честь», «гідність» та «ділова репутація» законодавцю та науковцям тлумачення таких понять вивести не вдалось, отже досконало не встановлено які висловлювання підпадають під порушення права публічної особи на повагу до її честі, гідності та ділової репутації. Тому суд кожен раз окремо розглядає справу виходячи з контексту ситуації.

У попередніх дослідженнях автором було встановлено, що національні та європейські суди, розглядаючи кожную справу окремо напрацювали висновки, якими керуються при вирішенні справ про захист честі, гідності та ділової репутації саме по відношенню до публічних осіб.

Умовно можна поділити такі висновки на дві категорії: перша категорія стосується інформації та форми її подання, а друга категорія стосується публічної особи, як специфічного суб'єкта суспільних відносин.

Зокрема, перша категорія висновків стосовно інформації, яка була поширена: недостовірна інформація визначається судом як оціночні судження, думки, переконання, критика (за такі висловлювання відповідальність не передбачена, оскільки кожен має право на свободу вираження своєї думки); суспільна необхідність поширення інформації з обмеженим доступом; наявність у державі плюралізму та всебічного світогляду, задля свого розвитку та самореалізації окремих членів суспільства повинно дотримуватись свободи вираження поглядів, навіть коли інформація шкодить, шокує чи хвилює [16, 24].

Друга категорія висновків стосовно публічної особи, як специфічного суб'єкта суспільних відносин:

- приватна особа, невідома для громадськості, може вимагати особливого захисту свого права на приватне життя, в той час, як публічних осіб така норма не стосується [4] ;

- межа допустимої критики відносно публічної особи є ширшою, оскільки слова та вчинки публічної особи будуть об'єктом пильної уваги з боку суспільства, а тому публічна особа повинна виявляти більшу толерантність відносно таких обговорень [8].

- публічні особи підлягають ретельному громадському контролю і потенційно можуть зазнати жорсткої критики, яка може мати негативний вплив на його честь і репутацію [3].

- публічна особа неминуче і свідомо відкривається для прискіпливого аналізу кожного свого слова та вчинку як з боку журналістів, так і громадського загалом. [7]

- втручання у права публічних осіб повинно бути пропорційним легітимним цілям, що переслідуються за наявністю причин для виправдання такого втручання і якщо такі причини необхідні [2].

- свобода вираження поглядів при виступі політиків один відносно одного або питань, які становлять суспільний інтерес [2].

- Публічна особа, яка зазначає, що її права на повагу до її честі, гідності та ділової репутації порушено, повинен сам дотримуватися поведінки, яка сумісна з демократичними принципами.

Разом з вищезазначеними висновками європейська практика свідчить про те, що обсяг прав публічної особи на захист честі, гідності та ділової репутації у демократичному суспільстві обмежено, але особисті немайнові права

публічної особи не можуть бути нівельовані та захист їх повинен бути врегульований національним законодавством.

На прикладах інших країн ми можемо констатувати, що чинне законодавство країн світу передбачає як цивільно-правову, так і кримінальну відповідальність за поширення недостовірної інформації (Австрія, Бельгія, Італія, Польща, Португалія, Хорватія, Чехія та інші). Необхідно зазначити, що Європейський суд з прав людини доходить висновків, що кримінальна відповідальність за порушення права на повагу до честі, гідності та ділової репутації обмежує свободу слова, що призводить до скасування кримінальних санкцій на законодавчому рівні у деяких країнах (Велика Британія, Ірландія, Боснія і Герцеговина, Естонія, Грузія, Україна).

З метою врегулювання суспільних відносин суб'єктом яких є публічні особи на законодавчому рівні такі держави як Німеччина, Норвегія, Франція та Швеція закріплюють право на захист честі, гідності та ділової репутації публічних осіб окремими статтями або виділенням публічної особи як спеціального суб'єкта права.

Отже, практика дотримання державами рекомендацій Європейського суду з прав людини щодо врегулювання суспільних відносин суб'єктом яких є публічна особа задля зменшення рівня дифамації відносно них та дотримання прав публічних осіб на захист честі, гідності та ділової репутації існує.

Сучасність наділила більшим потенціалом право на свободу вираження поглядів в умовах функціонування Інтернету як інтерактивного та глобального засобу спілкування [6]. Очевидним стає факт впливу мережі Інтернет на сучасні умови спілкування, він дозволяє обмінюватися інформацією та поглядами зі значно більшою швидкістю ніж традиційні засоби масової інформації. Більш того надаючи своїм авторам можливість поширювати будь-яку інформацію анонімно.

У справі «Редакція газети «Правое дело» та Штекель проти України» Європейський суд з прав людини зазначив, що ризик завдання шкоди праву людини на повагу до її честі, гідності та ділової репутації за допомогою Інтернету значно вищий ніж ризик, який походить від преси. Суд доходить висновку, що способи регулювання діяльності засобів масової інформації та масової інформації в Інтернеті можуть та повинні відрізнятися з урахуванням технологій для того, щоб забезпечити захист прав усіх суб'єктів відносин.

Необхідно зазначити, що держави фактично позбавлені можливості прослідкувати який тип контенту, ідей, поглядів, чи інформації може ставати доступним чи поширюватися через мережу Інтернет [5]. 5 липня 2012 р. Резолюцією «Про сприяння, захист та здійснення прав людини в Інтернеті» Ради ООН з прав людини було зазначено: «права, які людина має офлайн, мають однаковою мірою бути захищені онлайн». Очевидний тісний зв'язок прав людини та управління мережею Інтернет. Сайти на яких розміщуються блоги та інші платформи за допомогою яких суспільство обмінюється інформацією, публікує контент та об'єднується між собою розглядаються як частина засобів масової інформації та з проміжком часу, а можливо і вже зараз можуть розділити роль суспільних «вартових» з традиційними засобами масової інформації. Відтак така сфера відносин повинна бути вчасно врегульована.

Наразі ми маємо досвід деяких країн щодо боротьби з протидією дифамації через мережу Інтернет закріплену на законодавчому рівні. Такий досвід стає більш актуальним враховуючи стрімку популярність користування соціальними мережами та платформами мережі Інтернет. Разом з тим, актуаль-

ність такому питанню додає зростання масштабів поширення неправдивих новин, поширення недостовірної інформації відносно публічних осіб (які у пересічних громадян асоціюються з державою, тим самим знижуючи рівень довіри), органів державної влади тощо. Необхідно зауважити, що поширення неправдивої інформації може призвести до паніки у соціумі, загострення міждержавних або міжетнічних відносин, дестабілізації політичної ситуації в країні в цілому, тому вкрай важливо врегулювати суспільні відносини, що стосуються діяльності мережі Інтернет.

Німеччина 1 жовтня 2017 р. прийняла «Закон про поліпшення здійснення правосуддя у соціальних мережах» в якому містяться санкції за поширення недостовірної інформації в мережі Інтернет. Необхідно зазначити, що опозиція та інтернет-гіганти вдалися до критики такого закону, оскільки ним (законом) передбачається, що дія закону поширюється на інтернет платформи, які мають у Німеччині більш ніж два мільйони зареєстрованих користувачів. Дія закону не поширюється на месенджери, електронні пошти, професійні соціальні мережі та форуми. До обов'язків сайтів, які підпадають під дію закону, належить видалення неправдивої або протиправної інформації (до такої інформації відносять інформацію, що створює загрозу правовій державі, інформація розміщена з метою державної зради, образа релігійних спільнот, тощо) впродовж 24 годин. У випадках настання спору з такого приводу інтернет-платформі надається тиждень для усунення недоліків. Санкцією статті, за порушення таких вимог, передбачається штраф у розмірі до 50 млн євро [12]. Тодішній міністр юстиції Хайко Маас зазначив, що «для наклепу та розпалення ворожнечі в Інтернеті має залишитись також мало місця, як і на вулиці» [17].

У цьому ж 2017 р., уряд Філіппін прийняв закон «Про зловмисне розповсюдження неправдивих відомостей та інших пов'язаних з цим порушень», за яким відповідальність може наступити за інформацію яка «сіє паніку, хаос, насильство, ненависть або містить елементи пропаганди, метою якої є дискредитація людини». Санкції статей передбачають відповідальність у вигляді штрафу: для фізичних осіб – від 100 тис. до 5 млн песо; для юридичних осіб – від 10 до 20 млн песо; або позбавлення волі від 5 до 20 років. [1]

У 2017 р. Китай видав жорсткий закон, що регулює антифейкову діяльність у країні. Цим законом онлайн-платформи зобов'язані публікувати у соціальних мережах тільки ту інформацію, яка міститься в статтях офіційних засобів масової інформації [15].

20 листопада 2018 р. Франція прийняла пакет законів щодо протидії хибним новинам, який викликав хвилю критики з боку опозиції та Сенату. Під дію закону підпадають соціальні мережі Facebook і Twitter, їх зобов'язують вказувати джерело фінансування платного контенту. Цікавим є факт законодавчо затвердженого спеціального суб'єкта відносин у статті, яка закріплює, що «кандидат, який балотується на виборах і зіткнувся з поширенням неправдивої інформації відносно себе в засобах масової інформації або соціальних мережах має право вимагати видалення такої інформації». Необхідно зазначити, що Вища рада з аудіовізуальних засобів може за три дні до виборів заборонити засоби масової інформації, які контролюються іноземними державами у разі умисного поширення неправдивих відомостей, здатних вплинути на об'єктивність голосування [9].

Парламент Єгипту, у 2018 р., затвердив закон «Про боротьбу з кіберзлочинністю» відповідно до якого, користувачів соціальних мереж з п'ятьма і більше тисячами передплатників прирівнюють до засобів масової інформації.

У разі виявлення у їх публікаціях ознак неправдивих новин, вони будуть заблоковані. Також діє урядова гаряча лінія для громадян зі скаргами на фейкові новини [18].

У сучасному світі публічні особи повинні бути готові до критики своєї діяльності, бути більш толерантними до висловлювань на свою адресу. Поряд з цим важливо розуміти, що у своїй діяльності публічні особи найчастіше спілкуються або з пересічними громадянами, або з іншими публічними особами, або з представниками засобів масової інформації. Ми можемо умовно поділити сфери взаємодії публічних осіб з іншими суб'єктами відносин при яких у публічних осіб може виникнути необхідність у захисті свого права на повагу до честі, гідності та ділової репутації.

Публічні особи у своїй діяльності взаємодіють з засобами масової інформації задля того, щоб останні довели до відома суспільства інформацію, яка становить суспільний інтерес (інтерв'ю, коментар, ток-шоу, огляд діяльності органів державної влади й т. ін.). При швидкості передачі інформації, яку забезпечує мережа Інтернет будь-який вид контенту, який безпідставно порушує право публічної особи на право до поваги її честі, гідності та ділової репутації, який виготовляє засіб масової інформації миттєво потрапляє до мережі Інтернет. Це дає змогу ознайомитись з таким матеріалом необмеженої кількості осіб, що значно зменшує можливість захистити публічну особу від порушення її прав.

Публічні особи, у зв'язку зі своєю специфічною діяльністю, взаємодіють з іншими публічними особами, як за допомогою засобів масової інформації (інтерв'ю, ток-шоу, коментарі один відносно одного), так і у «живому» спілкуванні (засідання робочих груп, поточна діяльність і т. ін.). Як стало відомо з судової практики, при таких видах суспільних відносин, неодноразово виникала необхідність у захисті права на повагу до честі, гідності та ділової репутації публічних осіб.

Окремо необхідно звернути увагу та зазначити діяльність блогерів у сучасному суспільному житті. Діяльність блогерів можливо прирівняти до діяльності журналістів, оскільки вони виконують функції схожі на журналістські. Но один рівень з журналістами блогерів можливо поставити у той момент, коли вони публікують текст, фото чи відео для вільного доступу, обговорюють питання, які не піддаються контролю, викликають зацікавленість та стурбованість з боку громадськості [14].

Доречно буде зауважити, що Резолюція з прав людини «Про безпеку журналістів» не надає тлумачення терміну «журналіст», відтак до терміну «журналіст» відносять громадян, журналістів та блогерів відповідно до реалій сучасного світу та специфічною природою мережі Інтернет [23]. Зростаюча популярність діяльності блогерів у мережі Інтернет супроводжується проблематикою якості та надійності інформації, яку такі представники публікують у мережі Інтернет. Блогери, через відсутність контролю за такими відносинами, вдаються до порушень етичних норм і в першу чергу відносно публічних осіб, оскільки саме новини або інформація, суб'єктом якою становиться публічна особа має суспільний інтерес і забезпечує більшою увагою з боку аудиторії.

Вимагаючи відповідального користування з дотриманням етичних норм осіб, які надають інформацію суспільству відносно публічних осіб, держава повинна врегулювати такі відносини надаючи блогерам можливість скористатися своїм правом на свободу вираження поглядів, надаючи право суспіль-

ству на інформацію разом з цим закріпити відповідальність за надання інформації у належному вигляді як з точки зору правдивості інформації, так і з боку дотримання відповідних етичних норм у своїх висловлюваннях по відношенню до публічних осіб зокрема [11].

Європейський суд з прав людини у справі «Штоль проти Швейцарії» зазначив, що здійснення свободи вираження поглядів усіма особами, пов'язане з їхніми обов'язками та відповідальністю, обсяг яких залежить від ситуації та технічних засобів [19]. Таке тлумачення свідчить про наявність у блогерів відповідальності за свої публікації, оскільки вони мають відповідні права, і як наслідок, така відповідальність має бути врегульована державою відповідно. Неодноразово у доповідях спеціальних доповідачів з питань свободи вираження поглядів від Організації Об'єднаних Націй зазначалося, що при висвітленні питань, які становлять суспільний інтерес, автори таких публікацій діятимуть сумлінно, будуть надавати надійну і точну інформацію відповідно до стандартів журналістської етики. Важливість і необхідність контролю за дотриманням стандартів журналістської етики зростає та буде зростати, оскільки пересічний громадянин стикається з величезним, некерованим обсягом інформації, яка розповсюджуються за допомогою засобів масової інформації та мережі Інтернет повсякчасно.

Проаналізувавши національну судову практику автор робить висновок, що образливі висловлювання, які не мають відношення до критики чи обговорення діяльності публічної особи через неврегульованість у законодавчому просторі, трактуються як оціночні судження, щодо яких неможливо застосувати санкції. Натомість ми вбачаємо стрімкий розвиток інтернет-спільноти, через яку потік неврегульованої інформації відносно публічних осіб згодом тільки збільшиться, тож у суспільстві постає питання врегулювання вищезазначених відносин.

Необхідно вдатися до висновку Європейського суду з прав людини відносно ширших меж критики щодо публічних осіб. «Позначення меж критики кожна держава вправі самостійно визначати для себе, задля регулювання відповідних суспільних відносин», зазначається у Постанові Європейського суду з прав людини у справі «Редакція газети «Правое дело» та Штекель проти України» [10].

Більш того, необхідність регулювання суспільних відносин спеціальним суб'єктом яких є публічна особа задля захисту права на повагу до честі, гідності та ділової репутації підтверджується висновками Європейського суду з цього ж діла, а саме: «ризик завдання шкоди здійсненню та використанню прав людини та свобод, зокрема, права на повагу до приватного життя, який несе інформація з Інтернету, є безумовно вищим, ніж ризик, який походить від преси» [10].

Отже, з огляду на вищевикладене необхідно зауважити, що досвід світових держав відносно регулювання контенту у мережі Інтернет зводиться до: контролювання висловлювань у мережі Інтернет; технічне обмеження функціонування мережі Інтернет; криміналізація відповідного контенту, який розміщується в мережі Інтернет.

Автор статті вважає, що демократично та відповідно до прав та обов'язків людини та громадянина доречно буде вчасно скористатись можливістю та організувати суспільні відносини, суб'єктом яких є публічна особа, за допомогою контролю висловлювань у мережі Інтернет. Таким чином, стане можливо врегулювати відповідні суспільні відносини вдаючись до найменшого втручання у них з боку держави.

Обговорення питання захищених та незахищених висловлювань онлайн повинні відбуватись на національному рівні, за допомогою національного законодавства. Спеціальний доповідач з питань заохочення та захисту права на свободу вираження поглядів Френк Ла Рю зазначив, «задля ефективного оцінювання висловлювань доречно буде поділити їх (висловлювання) на типи та держава зобов'язана певним чином реагувати на кожен тип висловлювання» [13].

До обов'язку держави заборонити контент підпадають висловлювання, які є неправомірними відповідно до міжнародного права та можуть потягнути за собою кримінальну відповідальність.

Державам варто створити систему законодавства, яка дозволила б жертвам висловлювань, які не тягнуть за собою кримінальну відповідальність, але можуть викликати обмеження прав звернутися за захистом своїх порушених прав.

До обов'язків держави належить підвищити рівень обізнаності громадян та мінімізувати кількість порушень пов'язаних з висловлюваннями, які не призводять до відповідальності, але викликають стурбованість з точки зору норм толерантності, ввічливості та поваги до інших [25].

У справі «Хендсайд проти Сполученого Королівства» Європейський суд з прав людини зазначив, що не повинен контент образливий, потенційно шкідливий чи просто небажаний ставати мішенню для цензури у державі, такі ідеї самі по собі потребують захисту [20] однак, необхідно скоригувати форму висловлювання таких ідеї таким чином, щоб не порушувати й без того обмежене право публічної особи на повагу до своєї честі, гідності та ділової репутації.

Висновки з даного дослідження. Таким чином, ґрунтуючись на світовому досвіді та проведеному дослідженні, стало можливим зробити наступні висновки.

1) Встановлено, обмеженість права публічної особи на повагу до своєї честі, гідності та ділової репутації. Зумовлено це специфікою діяльності публічної особи, що носить суспільний інтерес, високий рівень критики своєї діяльності. Разом з цим публічна особа не може бути позбавлена такого права як на території України, так і на території інших держав.

2) Доведено, що поширення неправдивої інформації може призвести до паніки, загострення міждержавних і між етичних відносин, дестабілізації ситуації в країні, оскільки будь-яка неправдива інформація у медіапросторі відносно публічної особи знижує рівень довіри до держави та порушує і без того обмежене право публічної особи на повагу до честі, гідності та ділової репутації.

3) Встановлено, що до обов'язків держави належить:

– заборона інформації, яка є неправомірною відповідно до міжнародного права;

– створення системи законодавства, яка дозволила б жертвам висловлювань, (які не тягнуть за собою кримінальної відповідальності), захистити свої порушені права;

– підвищити рівень обізнаності громадян та мінімізувати кількість порушень пов'язаних з поширенням недостовірної інформації.

4) Спираючись на європейський досвід, автор рекомендує імплементувати в українське законодавство наступні зміни:

– ухвалення «Етичного кодексу публічних осіб» з метою зазначення загальних правил етичної поведінки публічної особи відносно іншої публічної особи;

– внесення змін до статей Закону України «Про телебачення та радіомовлення», які зазначають процедуру права на відповідь стосовно публічної

особи, задля надання можливості публічній особі скористатися своїм правом на відповідь; прийняття статей про регулювання відносин між публічними особами та засобами масової інформації;

– внесення змін до Закону України «Про інформацію» з метою надання публічній особі змоги скористатися правом на відшкодування моральної шкоди;

– внесення змін до Цивільного Кодексу України шляхом закріплення поняття «дифамація», «образа», «образливе висловлювання»;

– внесення змін до Цивільного Кодексу України шляхом закріплення механізму відповідальності за «образливі висловлювання» відносно публічних осіб шляхом зазначення публічної особи окремим суб'єктом правовідносин.

З прийняттям відповідних законодавчих змін, проблеми зазначені у дослідженні можуть бути комплексно вирішені, а відповідні відносини – врегульовані.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бенедек В, Кеттеман М. Свобода вираження поглядів та Інтернет. Видавництво Ради Європи. 2013. 33 с.
2. Всекитайські збори народних представників : Закон про кібербезпеку Китайської Народної Республіки від 06.11.2016 р. URL: http://en.npc.gov.cn.cdurl.cn/2015-07/10/c_678096.html (дата звернення 28.10.2022).
3. Справа «Штоль проти Швейцарії» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-83870> (дата звернення 28.10.2022).
4. Справа «Аксель Спрінгер проти Німеччини» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-109034> (дата звернення 28.10.2022).
5. Справа «Газета Україна-Центр проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-171836> (дата звернення 28.10.2022).
6. Справа «Карпюк та інші проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-192476> (дата звернення 28.10.2022).
7. Справа «Лінгенс проти Австрії» : Рішення Європейського суду з прав людини URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-57523> (дата звернення 28.10.2022).
8. Справа «Ляшко проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-125880> (дата звернення 28.10.2022).
9. Справа «Принцеса фон Ганновер проти Німеччини» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_324#Text (дата звернення 28.10.2022).
10. Справа «Редакция газеты «Правое дело и Штекель проти України» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng/?i=001-104685> (дата звернення 28.10.2022).
11. Справа «Торгер Торгейрсон проти Ісландії» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-57795> (дата звернення 28.10.2022).
12. Справа «Хендісайд проти Сполученого Королівства» : Рішення Європейського суду з прав людини. URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr/?i=001-57499> (дата звернення 28.10.2022).
13. Теличко О. А., Рекун В. А. Відповідальність за дифамацію у медіапросторі в міжнародному та вітчизняному праві. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 7. С. 211–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/53>
14. Теличко О. А., Рекун В. А. Відповідальність за дифамацію у медіапросторі в міжнародному та вітчизняному праві. Юридичний науковий електронний журнал. 2021. № 7. С. 213. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/53>
15. Юридична енциклопедія : в 6 т. ; ред. кол. : Ю. С. Шемшученко (гол. редкол.) та ін. Київ : Укр. енцикл., 1998. Т. 2 : Д–Й. 1999. 744 с.
16. An act penalizing the malicious distribution of fake news and other related violations. US Senate. 2017. 17 июня. URL: <https://www.senate.gov.ph/lisdata/2624822593.pdf>
17. Cuceranu D. (2008). Aspects of regulating freedom of expression on the Internet. Intersentia. P. 179.
18. Egypt internet: Sisi ratifies law tightening control over websites. BBC. 2018. 18 августа. URL: <https://www.bbc.com/news/world-middleeast-45237171>

19. Etzold M. Facebook attackiert Heiko Maas. Wirtschaftswoche. 2017. 28 мая. URL: <https://www.wiwo.de/politik/deutschland/widerstandgegen-facebook-gesetz-facebook-attackiert-heiko-maas/19861686.html>
20. Human Rights Council Resolution 12/16 (02.10.2009). Resolution 13/24 (26/03/2010). Resolution 20/8 (05.06.2012).
21. La Rue F. (16/05/2011). Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right of freedom of opinion and expression, UN Doc. A/HRC/17/27, 25.
22. Löschung von strafbaren Hasskommentaren durch soziale Netzwerke weiterhin nicht ausreichend. BMJV. 2017. 17 марта. URL: https://www.bmjv.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2017/03142017_Monitoring_SozialeNetzwerke.html
23. Mueller, Milton L. (2010). Networks and states, the global politics of Internet governance. MIT Press.
24. UNGA (10.08.2011). Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right of freedom of opinion and expression, A/66/290, 18.
25. White A. (2013). "Who should follow journalism ethical standards in the digital era?" // OSCE. The representative on Freedom of the Media. Vienna, pp. 63–69.

Стаття надійшла до редакції 30.10.2022 р.

Стаття рекомендована до друку 20.11.2022 р.

Gryn D. V.,

*Postgraduate student of the Department of Public Policy of the
Education and Research Institute of Public Administration, V. N. Karazin Kharkiv National University,
4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine
e-mail: dvgrin@ukr.net <https://orcid.org/0000-0003-1687-6923>*

STATE REGULATION DISTRIBUTION OF FALSE INFORMATION IN THE MEDIA SPACE: FOREIGN EXPERIENCE

Abstract extended. This paper focuses on necessity to regulate public relations regarding public figures related to defamation issues in the media space. The paper examines the experience of the countries in regulating defamatory content in the media space in general and in relation to public figures in particular.

Results of this research are consistent with by the fact that a public figure is indeed limited in his right to respect for honor, dignity and business reputation, but is not deprived of such rights, which provides grounds for legislative consolidation of the protection of the honor, dignity and business reputation of a public figure from defamatory statements in the media space.

This article established a connection between information activities on the Internet and defamation disputes regarding public figures. Such a connection consists in the presence in such information of public interest and, as a result, defamatory information causes public resonance.

In the process of researching was established that national and European courts, considering each defamation case separately, developed certain conclusions that are guided by the resolution of defamation disputes regarding public figures.

Using the example of countries such as Germany, Norway, France and Sweden, it was found that the way to settle disputed defamatory relations involving a public figure is to designate a public figure as a special subject of the said legal relations. In general, this research shows problems of the potential of the right to freedom of expression in the conditions of the functioning of the global Internet network, together with the need to timely regulate such social relations in the Internet network in order to protect the right of other persons to respect their honor, dignity and business reputation.

Account the existing world experience, in article formulated recommendations on the regulation of public relations in order to reduce the level of defamation in the media space regarding public figures. With the adoption of the relevant legislative changes, the issue of defamatory content in the media space regarding public figures can be comprehensively resolved, and the relevant relations can be settled in a timely manner.

Keywords: *honor protection, business reputation, defamation, false information, defamatory content, public figures, media space.*

REFERENCES

1. Benedek, V. and Ketteman, M. (2013). *Svoboda vyrazhennia pohliadiv ta Internet*. Vydavnytstvo Rady Yevropy. Strasbourg Cedex. France [in Ukrainian].
2. The Law of China "Cyber security law": The National People's Congress of China (2016). URL: http://en.npc.gov.cn.cdurl.cn/2015-07/10/c_678096.html (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
3. Judgment in the case "Stoll v. Switzerland": European court of human rights (2007). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-83870> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
4. Judgment in the case "Axel Springer Ag v. Germany": European court of human rights (2012). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-109034> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
5. Judgment in the case "Gazeta Ukraina-Tsentr v. Ukraine": European court of human rights (2010). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-171836> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
6. Judgment in the case "Karpyuk and others v. Ukraine": European court of human rights (2016). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-192476> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
7. Judgment in the case "Lingens v. Austria": European court of human rights (1986). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57523> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
8. Judgment in the case "Lyashko v. Ukraine": European court of human rights (2006). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-125880> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
9. Judgment in the case "Von Hannover v. Germany": European court of human rights (2004). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/980_324#Text (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
10. Judgment in the case "Editorial board of Pravoye delo and Shtekel v. Ukraine": European court of human rights (2011). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-104685> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
11. Judgment in the case "Thorgeir Thorgeirson v. Iceland": European court of human rights (1992). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57795> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
12. Judgment in the case "Handyside v. the United Kingdom": European court of human rights (1976). URL: <https://hudoc.echr.coe.int/ukr?i=001-57499> (accessed: 28.10.2022) [in Ukrainian].
13. Telychko, O.A., Rekun V.A. (2021). Responsibility for diffamation in the media space in international and domestic law. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 7, 211–214. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/53> [in Ukrainian].
14. Telychko, O.A., Rekun V.A. (2021). Responsibility for diffamation in the media space in international and domestic law. *Yurydychnyi naukovi elektronnyi zhurnal*, 7, 213. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2021-7/53> [in Ukrainian].
15. *Yurydychna entsyklopediia: u 6 t.* (1999). Red. kol.: Shemshuchenko, Yu.S. (hol. redkol.) ta in. Kyiv: Ukr. entsykl., 1998. T. 2 : D–I. [in Ukrainian].
16. An act penalizing the malicious distribution of fake news and other related violations. US Senate. 2017. URL: <https://www.senate.gov/ph/lisdata/2624822593.pdf>.
17. Cuceranu D. (2008). Aspects of regulating freedom of expression on the Internet. *Intersentia*.
18. Egypt internet: Sisi ratifies law tightening control over websites. BBC. 2018. 18.08. URL: <https://www.bbc.com/news/world-middleeast-45237171>
19. Etzold, M. (2017). Facebook attackiert Heiko Maas. *Wirtschaftswoche*. 28.05. URL: <https://www.wiwo.de/politik/deutschland/widerstand-gegen-facebook-gesetz-facebook-attackiert-heiko-maas/19861686.html>
20. Human Rights Council Resolution 12/16 (02.10.2009). Resolution 13/24 (26/03/2010). Resolution 20/8 (05.06.2012).
21. La Rue F. (16/05/2011). Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right of freedom of opinion and expression, UN Doc. A/HRC/17/27, 25.
22. Löschung von strafbaren Hasskommentaren durch soziale Netzwerke weiterhin nicht ausreichend. BMJV. 2017. 17.03. URL: https://www.bmjv.de/SharedDocs/Pressemitteilungen/DE/2017/03142017_Monitoring_SozialeNetzwerke.html.
23. Mueller, Milton L. (2010). *Networks and states, the global politics of Internet governance*. MIT Press.
24. UNGA (10.08.2011). Report of the Special Rapporteur on the promotion and protection of the right of freedom of opinion and expression, A/66/290, 18.
25. White A. (2013). Who should follow journalism ethical standards in the digital era? OSCE. *The representative on Freedom of the Media*. Vienna. 63–69.

The article was received by the editors 30.10.2022.

The article is recommended for printing 20.11.2022.